

(2) *Coll de Finestrelles*, en la carena de la serra de Collcerola al N. del centre de Bna.: ja els Usatges el posen com a límit jurídic de la ciutat («dentró al Castel-de-feylz, e de col de Finestrelles dentro al col da Sa Gavarra» (trad. S. XIII: AIEC I, 292); 1019: *Finestrelles* (Balari, 225); 1043: *Fenestrellas* (*Cart. St. Cugat* II, 225); 1035, al N. de St. Andreu de Palomar: coll de *Fenestrell* (BABL III, 254); 1136: «in par. Sti. A. de Palumbario juxta collum de *Fenestrelles*» (Albon, *Cart. du Temple*, 94); 1216: l'aigua de Bna. minvava perquè se n'havia concedit a certs molins: «primus, ultra collem de *Finistrillis*, q. est d En Peris, alium ad St. Andr. de Palomar»; 1316: es fixa una mida a *Finestrelles* (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* I, 199 i 119). 3) Segons Balari entén en un doc. de 1124, hi havia un altre Coll de *Finestrelles* al peu de St. Pere Màrtir.

Altres dim.: *La Finestrica*, pda. sota Finestres, a St. Aniol (XLIV, 98); *La Finestreta*, pda. munt. te. Orpesa '48 × '5: *La Finestréta* (XXVII, 175.20).

ALTRES DERIVATS. FINESTRAL: 1) *Serra dels Finestrals*, carena del Pirineu a la r. SO. del Vallespir, a continuació E. de Costabona: en una inspecció de límits: «constituti --- in monte vulgo dicto *la Serra dels Finestrals* fuisse signata tam de *Pedró* --- pasquer regio *dels Finestrals*, recta via a *la Serra de Costabona*» a. 1525, cit. junt amb *Perafeu* (*Lli. Roig de Prats* de Molló, fº 84r). 2) *El Finestral*, en una munt. val., damunt Alcúdia de Veo (XXIX, 170.13).

FINESTRAT, poble de la Marina valenciana, uns 10 k. N. de la Vila Joiosa en direcció a Callosa d'En Sarrià. *Pron. loc.*: *finestrát*, a tots els pobles circumdants, i en el mateix poble, en l'enq. que hi vaig fer el 1963 (XXXV, 133-141); 1244: en el Tractat d'Almíra amb Alfons X, traçant la frontera amb la futura conquesta de Castella, quedà per a nosaltres l'alqueria de *Finestrat*, veg. *Cròn.* de Jaume I, p. 371. En el *Rept.*: *Finestrat* com una alqueria prop de *Callosa*, *Polop* i *Liriet* (Bof., 497).

1258: *Finestrat*, citat junt amb *Tivissa* (Martínez Ferrando, *Doc. Val. ACA* I, n.º 139); 1270: *Finestrat*, seguit de *Torres*,¹ i després d'*Orcheta*, *Serra* i *Mola* (Martínez Ferrando, *Doc. Valenciana ACA* I, 102); 1280 s'atorga a *Finestrat* fur de València (*EEMCA* III, 45 272); 1322: *Finestrat* (*ACA*, reg. 222, fº 108) que deu ser la donació del castell de la Serra de *Finestrat* feta per Bernat de Sarrià a l'Infant Pere (en trad. cast. en *El Arch.* IV, 319); 1325: *Finestrat* (*ACA*, 227, fº 154); 1404: consten «los dos ravalis de la moreria de *Finestrat*», en la nòmina dels moriscos del «Coll de Rates» (Tàrbena), *Misc. Fabra*, p. 37. *Finestrat* en Lz.Vargas, biblgr., err. tip. per *Finestrat* (potser també ho és en el *Rept.*) (Bof., p. 499).

En SSiv. (230) moltes mencions, aa. 1273, 1445,⁵⁵ 1336, 1445, sense, però, cita exacta. És un dels castells de què es va apoderar el morisc relapse Alazrac, en els episodis que conta Jaume I en la Crònica. A fi S. XVI hi troben només 9 cristians vells, en el castell i 65 focs moriscos en el raval; 1609: *Finestrat*, 160 ca-

ses de moriscos, pertanyent al comte d'Ana (Reglà, p. 115). En els censos de 1563, 1572 i 1602: 60, 56, 132 mor. (Lapeyre, 43); per on es veu que com a lloc agreste, s'hi anaren retirant els moriscos abans de la resistència final a la bàrbara expulsió. Després el repoblaren, i hi feren un Baró de *Finestrat*.² Veg. encara *El Arch.* VII, 341. Ha acabat per tornar a ser un poble gran.

ETIM. Tant la posició del poble, com els forts antecedents moriscos multiseulars que li hem assenyalat, ja diuen amb eloqüència, que és un més dels noms aplegats en l'article present. A menys de 20 k. dret al Nord de *Finestrat* hi ha els dos NLL de *Les Finestres* (a Benigembla i Parcent),³ talaies que des de dalt de la serra guaiten a mar, contra tot enemic: en posició ben igual que *Finestrat*, a mig aire de Puigcampana (1400 alt.), damunt els dos barrancs de *Torres* (nota supra) i *Alfarell*. Eren unes FENESTRAS que aguaitaven a mar. En arabitzar-se la zona lingüísticament, els moriscos en farien un plural àrab femení *fjnestrát*, com és regular en aquesta llengua.

No és NL de forma insòlita en aquestes terres. El formidable congost de *Mascarat* al Nord d'*Altea la Vella* (15 k. al NE. de *Finestrat*) és el plural que formaren els moros amb el pre-romà MASKARA 'la bruixa, o l'embruixat' (*DECat* V, s. v. *màscara*): *al-maskarāt* 'els passos diabòlics, embruixats' (cf. el *Rimàscaro*, la vall de les tremendes avingudes que baixa de les Maleïdes cap a Benasc < RIVU MÁSKARŌN gen. pl. indoeuropeu.

N'hi ha d'altres exemples, encara que no tots tinguin etimologies tan segures: TEGULA > *täylât* > *Teulada?*, *Fantaixat*, te. Bèrnia (potser pl. de PHANTASIA?).⁴ En tot cas hi havia *Medjonat*, alq. prop de Morvedre segons doc. de 1258 (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 171), plural de *Mediona*, que consta en dos passatges del *Rept.* com alq. prop d'Oliva (i d'*alcheria Rebollet*: Bof., 462, 485); *mädyunāt* pronunciaven els moros, i la imela convertí *Al-Mayonēt* en **Al-Mañanet* > *Mañaneta*, com diuen avui aquesta pda. a la Vall d'Uixó (XXIX, 192,24); la imela actua darrere *n*, però com és sabut, no obra darrere altres consonants, en particular la *r*, per tant s'ha conservat la *a* en *Finestrat* i en *Mascarat*.

No hi ha a aquesta etim. de *Finestrat* més que una alternativa, merament leximòrfica, que ens deixaria dins la mateixa idea. Un colle. *FENESTRETUM com l'anem a veure en el nom canigonenc. Altrament cap altra etim. no hi ha estat suggerida fins ara. Si no és una pensada que lleigeixo d'un aficionat en *La Marina* (Alacant-Dènia, 1-XII-1971). L'ingenu amic excursionista, que fa una anada al Puigcampana, baixa de l'auto de línia a *Finestrat*: «xè, no passa més la carretera!» i li brolla en el cervell «el llamp diví» llançat pel déu Mercuri dels misatgers motoritzats: FINE STRATI «fin del camí»; no, bon amic, el mot llatí o baix llatí és STRATA, femení, i una -A no s'hauria pogut perdre (no es coneixen casos de gen. fem. en -AE en la toponímia romànica).

FINESTRET, poble del Conflent, en els baixos vessants septentrionals de Canigó, entremig d'Estoer